

Euroopa sotsiaalsed põhiõigused ja Eesti sotsiaalkaitse

Dr Lehte Roots

Tallinna Tehnikaülikooli õiguse instituudi avaliku õiguse õppetooli hoidja

1. Sotsiaalne kaitse on ühiskonna erinevate sotsiaalsete riskide maandamise süsteemide ja mudelite kogum mida rakendatakse mitmete riskide ilmnemisel. Tavaliselt juhtumid mis võivad põhjustada sissetulekute kaotuse või suurendada vajadust täiendavate sissetulekute järele. Kas Euroopas tagatud sotsiaalsed õigused sobituvad tänasesse Eesti mudelisse?
2. Sotsiaalsed põhiõigused ei ole kaugeltki kajastatud kõikides Euroopa riikide põhiseadustes. Ka Eesti põhiseadus on suhteliselt kidakeelselt neid õigusi deklareerinud. Miks rääkida Euroopa õigusest?
3. Erinevad õigusnormid on segunenud ning Euroopa Kohus teeb oma otsuseid refereerides ka Euroopa Inimõiguste Konventsiooni, Euroopa Sotsiaalhartat, Ühenduse Hartat Töötajate Sotsiaalsete õiguste kohta.
4. Kas indiviidil saavad olla ootused riigile?
5. Sotsiaalsed õigused kui lisaväärtus tsiviilõigustele ja vabadusele.
6. Sotsiaalseid põhiõigusi tuleks ka eristada Euroopa sotsiaalpoliitikast. Poliitika alusel luuakse sotsiaalsed õigused aga need ei ole sellegipoolest põhiõigused konstitutsioonilises mõistes.
7. Põhiõiguste kaitsmine nende funktsioonist e. rollist lähtudes. Erinevates õigussüsteemides on erinevad teooriad põhiõiguste kaitsmiseks. Esmalt saame vaadata põhiõigusi nende **funktsioonist e. rollist** lähtudes.
8. Individuaalsed õigused ning protsessi õigused ja riigi võimekus. Põhiõiguste taolise rolli tõttu ei ole sotsiaalsete õiguste kodifitseerimine põhiseadusesse just kuigi populaarne, kuivõrd riik peab neid õigusi sellisel juhul suutma katta ka rahalises mõttes.
9. Kõikides Euroopa Liidu liikmesriikides on sotsiaalõigus reguleeritud seadustega. Küsimus on aga selles kas sotsiaalseid õigusi peaks üldse reguleerima konstitutsiooni tasemel? Kas vaid nii on võimalik tagada sotsiaalne kaitse?
10. Sotsiaalsed põhiõigused *versus* fundamentaalsed inimõigused ning turumajandust viljelevate riikide probleemid ning Euroopa Liidu volitused.
12. Euroopa Nõukogu. Euroopa Sotsiaalhartat võib pidada Euroopa Inimõiguste Konventsiooni analoogiks. Liikmesriikide reservatsioonid ning kitsendused.
13. EL ja Eesti suhe Sotsiaalhartaga ning vabaduse võrdsuse ja sotsiaalse õiguse kaitsmine.

14. Euroopa Liidu Põhiõiguste Harta kui Euroopa Nõukogu Sotsiaalharta edasiarendus ning artiklite 34, 35, 33, 14, 15, 24, 25, 26 roll.

15. Sotsiaalõiguste reguleerimine EL liikmesriikides.

16. Eesti konstitutsioonist tulenevad õigused minimaalsele kaitsele.